

ORSZÁGOS KÖNYVTÁRI NAPOK – 2021. OKTÓBER 4-10.

„Egyensúlyban a természettel” –Játékos barangolás Tordason

Kvíz kérdések és a helyes válaszok

1. Tordason 1940-ben kezdtek el újra kendert termelni. Aratás után a kendert 1-2 hétig vízben kell áztatni, így válik le a növény száráról a külső rostos réteg, és jutunk hozzá a belső, értékes részekhez. Korábban az asszonyok csak a természetben található nagyobb, esővízzel teli gödröket használhatták kenderáztatásra. Mivel ezek a gödrök kicsik voltak, és csak esős időszakban használhatták őket, ezért a helybéli termelők építettek egy nagyobb beton áztatót, és a vizet a Szent László-patakából vezették bele. A kender feldolgozása nem éppen környezetbarát tevékenység: az ázott kendernek meglehetősen kellemetlen szaga van, ha a lakott település fele viszi a szél, annak senki nem örül. Az áztatás után visszamaradó vizet sem szabad azonnal a patakba engedni, megannyi rothadó, az élő vízre veszélyes anyag van benne. Tordason ezt a használt vizet egy éven keresztül rothasztó medencében tárolták, és csak ezután engedték vissza a patakba, ennek ellenére visszavonhatatlan károkat okozott a Szent László-víz élővilágában. Ha a környezetre ártalmas a kender feldolgozása, akkor mégis miért természetették? A válasz egyszerű: a kenderből szőtt vászon sokkal erősebb, és jobban tűri a vizet a lenvászonnál (akár hajóvitorlát és hajókötelet is készíthettek belőle), ezért használták szívesebben, ezért természetették. Mikor vehették birtokba a tordasi kender termesztő gazdák a beton kenderáztatót? (A választ megtalálod a Gyúró felé vezető bicikliúton, a „Kenderáztató” helytörténeti táblán.)

Helyes válasz: 1942-ben

2. Egy védett állat nevét keressük, ami néha sok bosszúságot okoz az embereknek. Éjszaka tevékenykedik, lábnyomát (és néha más, gyümölcstartalmú jelölését is) otthagyja a parkoló autók tetején és szélvédőjén, vagy beköltözik a motorháztérbe, ahol megrághatja a vezetékeket. Akár a kertés házaink tetejére is felmászik, hallhatjuk a neszezését, az elmozdult tetőcserepek alatt még a padlásra is besurrann. Sajnos, kirabolja a madárfészkeket, hihetetlen akrobatikus mozgásával még a legmagasabb fákra is könnyen felmászik. Egyébként úgy mozog, mint egy számítógépes lövöldözős játék szereplője: folyamatosan változtatja a helyét, a zezugos, nehezen megközelíthető útvonalakat kedveli. Milyen állatról van szó? (A választ megtalálod a könyvtár gyerekrészlegén, a természetről szóló, 500-as jelzetű polcon. Egész pontosan itt keresheted: 591 W79; 194. oldal.)

Helyes válasz: nyest

3. Mit javasol a könyv szerzője, Winkler Róbert, hogyan tartsuk őket távol a padlásunktól?

Helyes válaszok:

Petróleumba vagy kátrányba áztatott rongyokat helyezzünk el a padláson.

Kutyapisis rongydarabokat szórjunk szét a padláson.

Vágjuk le az épülethez közeli faágakat.

4. Az első akvaristák az ókori egyiptomiak voltak, akik nagy üvegtartályokban díszhalakat helyeztek el, és ezzel szépítették környezetüket. A ma is nagyon népszerű aranyhalak tenyésztése Kínából ered, ahol egy-egy különleges példányért annyi aranyat adtak, amekkora a hal súlya volt. A díszhaltartás a XVI. században jutott el Európába, de igazán népszerűvé csak a XX. században vált. Díszhalakat ma már bárki tarthat otthon, nem szükséges különösebb gyakorlat hozzá, és az akvárium gondozása sem igényel túl sok időt. Kezdő akvaristáknak a legkönnyebben gondozható elevenszülő halakat ajánlják, mert színesek, és jól mutatnak az akváriumban, ugyanakkor igénytelenek és a legtöbb fajuk az egész akváriumot belakja, nagyon szapora.

Mely fajok tartoznak az elevenszülők közé? (A választ megtalálod a könyvtár gyerekrészlegén, az alkalmazott tudományok polcán, a 639-es jelzetről. Egész pontosan itt keresheted: 639 M68; 66. oldal.)

Helyes válasz: platti, molli, xifó

5. A kertészkedés remek kikapcsolódás: csodaszép virágokat nevelhetsz, vagy finom zöldségeket termesztethetsz. Ha teheted, próbáld ki! Akár egy cserépben is nevelhetsz növényeket, például paradicsomot, de ha a szüleid megengedik, akkor lehet igazi saját kiskerted. A kertben azonban nem csak a számunkra hasznos növények élnek meg. Előbb-utóbb felütik a fejüket a gyomnövények is, és igyekeznek minél nagyobb teret hódítani maguknak a kertben.

Vajon hogyan távolítsuk el a nem kívánt növényeket, a gyomokat a kertünkéből? (A választ megtalálod a könyvtár gyerekrezslégén, az általános lexikonok polcán, a 030-as jelzetnél. Egész pontosan itt keresheted: 030 T56; 24. oldal.)

Helyes válasz: A gyomokat óvatosan húzzuk ki a földből, gyökerükkel együtt.

6. Tordason sok helyen találkozhat a „Hangya” elnevezéssel. A művelődési ház, egy utca, a falunapok, régi épületek is hordozzák mind a mai napig az elnevezést. Vajon ki vagy mi lehetett az első Hangya, ahonnan továbbörökítették a megnevezést? (A választ megtalálod a Hangya Művelődési Ház előtt álló helytörténeti táblán.)

Helyes válasz: A Hangya egy termelő szövetkezet neve volt, melyet 1904-ben alapítottak meg.

7. Ki lehetek én? A rágógumi őse vagyok. Gubómat réges-régen a síró kisgyermek szájába tették, de a felnőttek is szívesen elrágcsálták, mert nyugtató, bódultságot hozó vagyok. Csörgő máknak, vagy mák közt termő rózsának is hívnak.

(A választ megtalálod a könyvtár gyerekrezslégén, a növénytan polcán, az 580-as jelzetnél. Egész pontosan itt keresheted: 580 R37; 28. oldal.)

Helyes válasz: pipacs

8. A Föld bolygót valójában rosszul nevezték el. A Föld sokkal inkább egy vizes bolygó, felszínének nagyobb részét ugyanis nem szárazföld, hanem víz borítja. A víztakaró egyes részeinek külön-külön neve van, de egymással összeköttetésben állnak, és a víz az egész világon folyamatosan áramlik. A víznek nagyon fontos szerepe van, az élet a tengerek vizében alakult ki, és az élőlények többsége az élet bölcsőjében, a tengerben él.

Vajon a Föld felszínének hány százalékát borítja víz? (A választ megtalálod a könyvtár gyerekrezslégén, a természettudományok polcán, az 500-as jelzetnél. Egész pontosan itt keresheted: 500 T93; 4. oldal.)

Helyes válasz: 70,8%

9. Megalapítása óta a tordasi könyvtár több alkalommal is költözködött a településen belül. Egy ideig a régi iskolaépület, aztán a művelődési ház épületében működött, majd jelenlegi helyére, a régi óvoda és a tornateremhez kapcsolódó edzőterem helységét vette át.

Vajon milyen céllal építették meg eredetileg azt az épületet, amelyben most fogadja a könyvtár az olvasóit? (A választ megtalálod a könyvtár előtt álló helytörténeti táblán.)

Helyes válasz: leventeotthon

10. Tordason településén feltehetően a XVIII. század első fele óta működött iskola. A tanulók létszáma magasnak számított a népesség számához viszonyítva, azonban a mezőgazdasági munkák miatt a gyerekek csak télen jártak iskolába, nyáron a földeken dolgoztak. A diákok a következő tantárgyakat tanulták: vallás Luther szerint, bibliai szent történetek, földleírás, számvetés, természettudomány, írás, olvasás, éneklés magyar nyelven.

Mely egyház alapította és működtette a régi iskolát Tordason? (A választ megtalálod a régi iskola épülete mellett álló helytörténeti táblán.)

Helyes válasz: evangélikus